

MASARYKOVA UNIVERZITA

Vláda, ministerstva a jiné ústřední správní úřady (ústřední orgány státní správy)
Územní správní úřady (tzv. územně dekoncentrované orgány státní správy)

NP102Zk Organizace veřejné správy

V. kolektivní konzultace 5. 11. 2021

Petr Havlan

Osnova přednášky a její cíl

- organizační subsystémy veřejné správy
 - vláda
 - ministerstva a jiné ústřední správní úřady
 - správní úřady s celostátní působností
 - územně dekoncentrované orgány státní správy
-
- **Cíl:** cílem této přednášky je, aby studenti byli s to vymezit v tom podstatném postavení, pravomoc a působnost vlády, ministerstev a jiných ústředních správních úřadů, jakož i územně dekoncentrovaných orgánů státní správy.

Na co má konzultace zejména odpovědět?

- 1) *Co v daném kontextu zejména charakterizujete vládu?*
- 2) *Jak je tvořena a co zahrnuje soustava ústředních orgánů státní správy?*
- 3) *Co zejména charakterizujete postavení ministerstev a jaký je jejich aktuální výčet?*
- 4) *Co zejména charakterizujete postavení tzv. jiných ústředních správních úřadů a jaký je jejich aktuální výčet.*
- 5) *Jaké jsou společné úkoly ministerstev a tzv. jiných ústředních správních úřadů?*
- 6) *Jaké je kompetenční zaměření příkladmo vybraných ministerstev a tzv. jiných ústředních správních úřadů?*
- 7) *Co charakterizujete organizaci tzv. územně dekoncentrovaných orgánů státní správy?*
- 8) *Jaké je kompetenční zaměření příkladmo vybraných územně dekoncentrovaných orgánů státní správy?*
- 9) *Jaký je rozdíl mezi ústředním správním úřadem a územním správním úřadem?*

Organizační subsystémy veřejné správy

malé opakování

pojem organizace (veřejné správy)

❑ mnohoznačnost pojmu

❑ *instituce nebo soubor institucí*

❑ *struktura*

❑ *system určitého organizačního uspořádání*

❑ *činnost(i) organizačního charakteru*

❑ *tzv. formální a tzv. neformální organizace*

❑ *reorganizace*

Organizační subsystémy veřejné správy

malé opakování

organizačně technické systémy veřejné správy

uplatnění příslušných organizačních principů ve veřejné správě umožňuje rozlišovat následující tzv. organizačně technické systémy veřejné správy:

- ❏ *system centralizované* *centralizované, koncentrované*
dekoncentrované správy
- ❏ *system územní a rezortní*
- ❏ *system monokratický a kolegiální*
- ❏ *system volební a jmenovací*
- ❏ *system úřední a neúřední*

Organizační subsystémy veřejné správy

malé opakování

struktura organizace veřejné správy

- ❏ vláda
- ❏ ústřední orgány státní správy
 - ❏ správní úřady s celostátní působností
- ❏ územně dekoncentrované /specializované/ orgány státní správy
 - ❏ veřejné bezpečnostní sbory
 - ❏ nezávislé správní úřady
- ❏ územní subjekty /orgány/ veřejné správy s všeobecnou působností
- ❏ subjekty /orgány/ zájmové samosprávy

Vláda

- ❑ vláda je (podle ústavní úpravy) vrcholný (kolegiální) orgán výkonné moci; disponuje tzv. všeobecnou působností a v tomto smyslu je také vrcholným koncepčním a řídicím orgánem výkonu státní správy; řídí, sjednocuje a kontroluje činnost ministerstev
- ❑ úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti vlády České republiky a jejích orgánů plní *Úřad vlády České republiky*; jako o organizační jednotce Úřadu vlády ČR se uvažovalo o *Generálním ředitelství státní služby*
- ❑ vláda může zřídit jako svůj poradní orgán *Legislativní radu*. V jejím čele stojí člen vlády
- ❑ vláda se skládá z předsedy, místopředsedů a jednotlivých ministrů vlády; funkce člena vlády je neslučitelná s funkcí člena Ústavního soudu; mimo to člen vlády nesmí vykonávat ani další činnosti, jejichž povaha odporuje výkonu dané funkce
- ❑ **normotvorná pravomoc** vlády: *nařízení vlády* (ExtNorSprAkt) + *usnesení vlády* (InterNorSprAkt)

Vláda

- ❏ vládě může být (byť ojedinele) svěřen také výkon určité správní činnosti, kdy bude vláda vystupovat jako **správní orgán**, tzn. může:
 - ❏ vydávat *individuální správní akty*
 - ❏ vydávat *smíšené správní akty* (aktuálně např. „opatření“ podle § 6 a 7 zákona č. 240/2000 Sb., krizového zákona)
 - ❏ v těchto případech jde o **aplikace správního řádu** (vláda není vyloučena z rozsahu působnosti SŘ)
 - ❏ následně je možná také **soudní ochrana** (viz judikatura)

Vláda

☒ poradní orgány vlády

☒ některé (fakultativně) předpokládá tzv. kompetenční zákon (§ 28a), jde o:

☒ *Legislativní radu vlády* a

☒ *Radu hospodářské a sociální dohody*

☒ další jsou zřizovány usneseními vlády, např.:

☒ *Rada vlády pro lidská práva*

☒ *Rada vlády pro národnostní menšiny*

☒ *Rada pro výzkum, vývoj a inovace*

☒ *Rada vlády pro nestátní neziskové organizace*

☒ *Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením*

Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

- ❏ **ministerstva** jsou monokratické orgány ústřední státní správy, v jejichž čele *stojí člen vlády*

- ❏ **jiné (další) ústřední správní úřady** jsou monokratické orgány státní správy, v jejichž čele *člen vlády nestojí*

- ❏ právní postavení **ústředních orgánů státní správy** je v současné době upraveno ve vazbě na úst. zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, zákonem ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

- podle současného právního stavu jsou ústředními orgány státní správy, resp. ústředními správními úřady:

ministerstva (v čele stojí člen vlády):

správa administrativně – politická

Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zahraničních věcí

správa sociálně – kulturní

Ministerstvo kultury, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo práce a sociálních věcí

správa hospodářská

Ministerstvo financí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo životního prostředí

Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

jiné, resp. další ústřední správní úřady (v čele nestojí člen vlády):

1. Český statistický úřad, 2. Český úřad zeměměřický a katastrální, 3. Český báňský úřad, 4. Úřad průmyslového vlastnictví, 5. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, 6. Správa státních hmotných rezerv, 7. Státní úřad pro jadernou bezpečnost, 8. Národní bezpečnostní úřad, 9. Energetický regulační úřad, 10. Úřad vlády České republiky, 11. Český telekomunikační úřad, 12. Úřad pro ochranu osobních údajů, 13. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, 14. Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, 15. Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře, 16. Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, 17. Národní sportovní agentura

Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

- ❑ ministerstva a ostatní ústřední správní úřady *se ve veškeré své činnosti řídí ústavními a ostatními zákony a usneseními vlády*
- ❑ v okruhu své působnosti *plní úkoly stanovené v zákonech a v jiných obecně závazných právních předpisech a úkoly vyplývající z členství České republiky v Evropské unii a v ostatních integračních seskupeních a mezinárodních organizacích, pokud jsou pro Českou republiku závazné*
- ❑ posláním těchto orgánů je: v souvislosti s plněním jejich úkolů, mj.:
 - ❑ *zpracovávat koncepce rozvoje svěřených odvětví a řešit stěžejní otázky*
 - ❑ *za svěřená odvětví předkládat vládě podklady potřebné pro sestavení návrhu státního rozpočtu a pro přípravu jiných opatření širšího dosahu*
 - ❑ *zaujímat stanoviska k návrhům, předkládaným vládě jinými ministerstvy a ostatními ústředními orgány státní správy, pokud se týkají okruhu jejich působnosti*

Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

- ❑ *připravují návrhy zákonů a jiných právních předpisů* týkajících se věcí, které patří do jejich působnosti, jakož i návrhy, jejichž přípravu jim uložila vláda
- ❑ na svých úsecích přijímají *vlastní závazné předpisy*, a to: *vyhlášky* a *směrnice*
- ❑ navzájem si tyto orgány také *vyměňují* potřebné *informace* a *podklady*
- ❑ *nižší orgány* státní správy jim *podávají zprávy* a *sdělují údaje*, které si ministerstva a jiné ústřední správní úřady vyžádají v rozsahu nezbytně nutném pro plnění svých úkolů
- ❑ diferenciaci ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy souvisí s jejich **diferencovaně vymežovanou (věcnou) působností** podle aktuálně platné a účinné právní úpravy

Správní úřady s celostátní působností

- zpravidla *podřízeny ministerstvu*
- vedoucí jmenuje a odvolává obvykle ministr
- celostátní územní působnost*
- úzce vymezená věcná působnost*
- zřízeny kompetenčním zákonem nebo zvláštními zákony (např. Úřad pro civilní letectví, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí)
- MŠMT – Česká školní inspekce
- MZdr – Český inspektorát lázní a zřídel, Inspektorát omamných a psychotropních látek
- MSp – Vězeňská služba ČR
- MPO – Česká energetická inspekce, ČOI, Puncovní úřad, Licenční úřad
- MZe – Státní veterinární správa ČR, ČZPI, Česká plemenářská inspekce, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- MŽP – ČIŽP, Český hydrometeorologický ústav

Územně dekoncentrované orgány státní správy

- ☒ územně dekoncentrované orgány státní správy neboli územní správní úřady jsou **specializované orgány**, které existují a působí *v jednotlivých územních jednotkách* územní organizace státu na základě ustanovení zvláštních zákonů; jde o orgány zpravidla přímo *odvozené* od některých ústředních orgánů státní správy
- ☒ dané orgány se *specializují* na některý *úsek státní správy* nebo jen *část takového úseku*, či jen na *některé činnosti*, případně jen na *zvláštní funkci* výkonu státní správy /např. na inspekci/
- ☒ *zřizují se* v případech, kdy vzhledem k jejich úzce specializovaně pojaté působnosti by ji nebylo dobře možné vykonávat orgány obcí či krajů, jako orgány s všeobecnou působností, a kdy ji současně není možné vykonávat samotnými ústředními orgány státní správy z centra
- ☒ jejich *územní působnost* se přitom *vždy nekryje s územním členěním státu* /viz zák. č. 51/2020 Sb. *o územně správním členění státu*/ a pokud se s ním kryje, nebývají zpravidla tyto orgány zřizovány na všech úrovních územního členění

Územně dekoncentrované orgány státní správy

☒ v současné době se jedná zejména o **tyto** specializované **územní orgány** státní správy:

- *krajská vojenská velitelství* (zákon č. 585/2004 Sb., branný zákon)
- *krajská ředitelství policie* (zákon č. 273/2008 Sb., o policii ČR)
- *zeměměřické a katastrální inspektoráty* (7 obvodů), a *katastrální úřady* pro jednotlivé kraje (zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech)
- *územní inspektoráty*
 - Státní energetické inspekce – v krajích (zákon č. 458/2000 Sb., energetický zákon),
 - Státní zemědělské a potravinářské inspekce – 7 obvodů (zákon č. 146/2002, o SZaPI),
 - České obchodní inspekce – 7 obvodů (zákon č. 64/1986 Sb., o ČOI)

Územně dekoncentrované orgány státní správy

- *krajské veterinární správy* (zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon)
- *krajské hygienické stanice, s územními pracovišti* (zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví)
- *oblastní inspektoráty práce* - 8 obvodů – navazují na Státní úřad inspekce práce (zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce)
- *obvodní báňské úřady* – 9 obvodů – navazují na Český báňský úřad (zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a státní báňské správě)
- *Generální ředitelství cel, celní úřady* (zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě ČR)
- *okresní správy sociálního zabezpečení* (zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění SZ)
- *Generální finanční ředitelství, Odvolací finanční ředitelství a finanční úřady* (zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě ČR)

Územně dekoncentrované orgány státní správy

- ve 90. letech 20. století se u nás projevovala poměrně silná tendence k vytváření dalších specializovaných územních orgánů státní správy a vyčleňování příslušných působností z působnosti dřívějších okresních úřadů; po r. 2000 se pak postupně začala organizace těchto územních orgánů sladovat s územními obvody krajského samosprávného uspořádání
- opodstatněnost existence specializovaných územních orgánů je nutno v souladu s jejich posláním hledat především v účelnosti a míře jejich speciálního zaměření; územně dekoncentrované (specializované) orgány státní správy jsou nyní pojaty tak, že doplňují strukturu orgánů obcí a krajů jako subjektů veřejné správy s všeobecnou působností na daném území, a společně s nimi tak tvoří relativně ucelený systém územní veřejné správy

Prameny ke studiu

- ▣ Průcha, P.: Správní právo, obecná část. 8. vydání. Brno : Doplněk, 2012, s. 170 – 180 a 182 – 183
- ▣ Hendrych, D. a kol. Správní právo: obecná část. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016, s. 79 – 83
- ▣ Hendrych, D.: Správní věda. Teorie veřejné správy. 4. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2014, s. 137 – 143
- ▣ Horzinková, E. – Novotný, V.: Základy organizace veřejné správy v ČR. 3. vydání. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 36 – 46, 62 – 70
- ▣ Sládeček, V.: Obecné správní právo. 4. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2019, s. 249 – 304